

SZEGEDI EGYETEM

magazin

2014 / TUDÁSKAPU 8.

W W W . U - S Z E G E D . H U

FÓKUSZ

Tudástérképen az SZTE kutatási portfóliója

HANGSÚLY

Művészet az akadémián és a határokon túl

TALLÓZÓ

Készül a második egyetemtörténeti kötet

SZÉCHENYI 2020

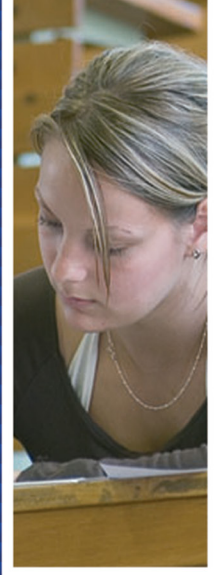
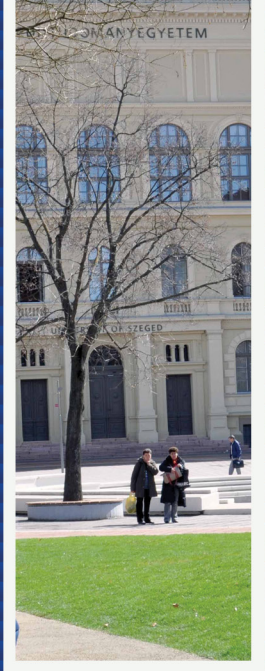

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
Alma Mater

Ügyintézés

Személyesen az
SZTE Karrier Irodában
6722 Szeged, Honvéd tér 6.
Tel./fax: 62/546775, 62/546680
info@sztealmamater.hu
www.sztealmamater.hu

CSATLAKOZZ!

SZTE Alma Mater - A szegedi diplomások közössége.

WWW.SZTEALMAMATER.HU

Te mindig SZTE-s leszel!

Csatlakozz Te is, hogy

megmaradjanak a SZTE- n megszokott belépési kedvezményeid (Egyetemi Könyvtár ingyenes olvasójegy, JATE Klub),
könnyebben megtaláljanak az évfolyamtársaid,
folyamatosan információt kapj az egyetem eseményeiről emailban és a honlapon,
sport és családi eseményeken vehess részt,
szakmai eseményekről tájékoztatást kaphass,
internetes nyereményjátékokon partnereink ajándékait nyerhesd,
az Ajándékboltban, Jegyzetboltban
kedvezményesen vásárolhass.

Keress bennünket a Facebook-on!

Kapcsolat: info@sztealmamater.hu

**Honlapunkon programajánlók, hírek,
nyereményjátékok várják az érdeklődőket!**

Fókusz

Tudáskérképen az SZTE kutatási portfóliója

4-5

Hangsúly

Művészet az akadémián és a határokon túl

6-7

A siker titka a felkészültség és a kreatív, laza légkör

8-9

Katedra

Hegyi Péter nagy halra horgászik

10-11

Arcél

Magával ragadta a tudomány

12-13

Innováció

Innováció és a szuperszámítógép

14-15

Kutatás

Tudomány a fűvészkertben

16-17

Tiszta vizet!

18-19

Tehetség

Legyőzni a stroke-ot

20-21

Tallózó

Készül a második egyetemtörténeti kötet

22-23

Szegedi Egyetem Magazin • TUDÁSKAPU

Kiadja a Szegedi Tudományegyetem, 6720 Szeged, Dugonics tér 13. • Felelős kiadó: Szabó Gábor rektor • A kiadást és terjesztést koordinálja: SZTE Médiacentrum • SZTE nemzetközi és közkapcsolati rektorhelyettes: Pál József • Az SZTE Média Centrum vezetője: Újszászi Ilona • Szerkesztő: Pintér M. Lajos • SZTE Szegedi Egyetemi Kiadó és Média Centrum központi szerkesztőség: 6722 Szeged, Honvéd tér 6. • Telefon: (62) 546-778 • E-mail: szem@rekt.szte.hu • Honlap: www.u-szeged.hu • ISSN 0230-791X • Tipográfia: Universitas-Szeged Nonprofit Kft. • Nyomda: Generál Nyomda, Szeged

Készült a Szegedi Tudományegyetem megbízásából a TÁMOP-4.2.3-12/1/KONV-2012-0035, „Tudományos eredmények elismerése és disszeminációja a Szegedi Tudományegyetemen” program keretében.

Tudáskérképen az SZTE kutatási portfóliója

A Kutatás-Fejlesztési és Innovációs Igazgatóság híd az ipar és a kutatók között

A Szegedi Tudományegyetem kutatási tevékenységének bemutatását segíti elő az SZTE Tudástérkép, amely egy központi felületen mutatja be az egyetem kutatócsoportjainak tevékenységét. A munkát a Kutatás-Fejlesztési és Innovációs Igazgatóság koordinálja.

Az elmúlt évtizedekben az egyetemek társadalomban betöltött szerepe nagy változásokon ment keresztül, amely során az egyetemek tradicionális feladatai – oktatás és kutatás – mellett az úgynevezett „harmadik misszió” egyre jobban felértékelődik. A vállalkozó egyetemmé válás szellemében a felsőoktatási intézmények az iparral egyre szorosabbá fűzik viszonyukat, ezáltal az innovációban és gazdasági fejlődésben betöltött szerepük is egyre markánsabban érezhető, különösen az egyetemeken keletkezett kutatási eredmények ipari alkalmazásán keresztül. A Szegedi Tudományegyetemen a Kutatás-Fejlesztési és Innovációs Igazgatóság (Szeged, Dugonics tér 13., Tel: +36 62 546 702, e-mail: inno@rekt.szte.hu) segíti a kutatókat a tudományos eredményeik hasznosításában, megteremtve a kapcsolatot az ipari szereplők és az egyetemi kutatóközösségek között. Az igazgatóság tevékenységének célja az alapkutatás során keletkezett, iparilag alkalmazható és üzletileg ígéretes tudományos eredmények piaci hasznosítása, amely eredményeként az egyetemi tudás egy új termék, technológia vagy igénybe vehető szolgáltatás formájában járul hozzá a társadalmi fejlődéshez.

Piaci igények szolgálatában az egyetemi eredmények

Az egyik fő feladat az egyetemen keletkezett szellemi alkotások védelme és hasznosítása, a jelenleg 48 szabadalmi bejelentésből és 7 know-how-ból álló szellemi alkotás portfólió menedzselése. „Tevékenységünk során a feltalálóktól beérkező találmány bejelentéseket nyilvántartásba vesszük, majd megvizsgáljuk azok piaci relevanciáját és oltalmazhatóságát. Amennyiben a találmány iparilag alkalmazható, üzletileg hasznosítható és iparjogvédelmi szempontból védhető, úgy az SZTE Innovációs Bizottság határozata alapján az igazgatóság egyrészt közreműködik a megfelelő iparjogvédelmi eljárás megindításában, másrészt megkezdji a potenciális ipari partnerekkel való tárgyalásokat. Ezt a folyamatot nevezzük technológiatranszfernek, amely során kutatási eredmények áramlanak az egyetemről a magánszektor vállalatai felé annak reményében, hogy az alapkutatási eredmények a tudományos fejlődés mellett a mindennapi életben megjelenő piaci igényeket is szolgálni tudják” – mondta el Pitó Enikő kutatás-fejlesztési és innovációs igazgató.

Hozzátette, a hazai és nemzetközi üzletfejlesztési tevékenység keretében az igazgatóság feladata a szellemi alkotások piaci potenciáljának elemzése, üzleti koncepció, hasznosítási stratégia kialakítása, valamint a lehetséges hasznosító partnerek felkutatása.

Kiajánlják a kutatási kapacitást

Az egyetemi technológiákat szakmai rendezvényeken, konferenciákon, nemzetközi technológiai partnertalálkozókon népszerűsítik az igazgatóság munkatársai. Az ipari kapcsolatok menedzselése magába foglalja a stratégiai ipari partnerekkel, az egyetemi érdekeltésgű spin-off vállalkozásokkal és az SZTE részvételével működő klaszterekkel való folyamatos kapcsolattartást. „Célunk az ipari partnerek körében az SZTE kutatási kapacitásának kiajánlása,

A Kutatás-Fejlesztési és Innovációs Igazgatóság szervezésében workshopon tájékoztatták az SZTE polgárait az uniós finanszírozású Horizont 2020 keretprogram pályázati lehetőségeiről. Fotó: Edelmayer Zsolt

kutatói együttműködések és pályázati projektek ösztönzése, valamint a kutatási projektek ipari hasznosításának támogatása. Az egyetem kutatási tevékenységének megismertetését segíti elő az SZTE Tudástérkép, amely egy központi felületen (<http://www.u-szeged.hu/tudasterkep>) mutatja be az SZTE kutatócsoportjainak tevékenységét, az egyetem által nyújtott szolgáltatásokat, valamint az egyetemi műszerparkot, mindezzel hozzájárulva a tudományos eredmények disszeminációjához közfinanszírozású kutatóintézetek, valamint a kutatás-fejlesztésben érdekelt vállalatok körében, elősegítve az egyetem és külső partnerek közötti együttműködések – összegezte az igazgató.

Fókuszban a Horizont 2020

A K+F együttműködések menedzselése mellett az igazgatóság aktívan közreműködik a hazai és nemzetközi ipari partnerekkel történő K+F szerződéskötési folyamatban. 2014. október 1-jétől a Kutatás-Fejlesztési és Innovációs Igazgatóság koordinálja az Európai Bizottság 2014-2020 közötti programozási időszakban érvényes kutatás-fejlesztési keretprogramja, a Horizont 2020 pályázatait.

„Az igazgatóság szolgáltatási portfóliója részeként Magyarországon egyedülálló módon az SZTE – a Tudástérképünk segítségével is összegyűjtve a kutatói igényeket – proaktív módon vesz részt a Horizont 2020 pályázatok előkészítésében és koordinációjában. Ennek keretében a kezdő és gyakorló kutatók elméleti és gyakorlati szakértői támogatást kapnak a projekt-fejlesztéshez, konzorciumépítéshez, a pályázatok elkészítéséhez, vagy a pályázatkészítés során felmerülő kérdésekre kaphatnak választ. Igazgatóságunk mind a hazai nemzeti kapcsolattartói hálózattal (NCP), mind az Európai Bizottság szakértőivel szoros együttműködésben dolgozik, rendszeresen konzultál, így az egyes karok és kutatók személyre szabott, operatív segítséget kapnak a pályázatok előkészítése során” – árulta el Pitó Enikő.

Antér M. Lajos

Művészet az akadémián és a határokon túl

Művészeti Szakbizottság az MTA Szegedi Akadémiai Bizottság berkeiben

Aranyi Sándor festőművész, a Művészeti Szakbizottság elnöke beszélt a bizottság munkájáról, a művészetek fontosságáról, illetve egy litván művésztelepen rendezett kiállításukról.

„2009-ben keresett meg az MTA Szegedi Akadémiai Bizottság elnöke, Dékány Imre, hogy szervezzük meg a Művészeti Szakbizottságot” – kezdett bele Aranyi Sándor. „Az év elején neki is láttunk a feladatnak, és pár hónap alatt létrehoztuk. Az elején öt munkabizottságból állt a testület: képző- és iparművészeti, építőművészeti, zeneművészeti, színházművészeti és szépírói testület jött létre. Ez két évvel ezelőtt leszűkült négyre, mert a színházművészeti és a zeneművészeti előadó munkabizottság néven egyesült” – folytatta.

Szegeden történtek az első lépések

„Nagyon nagy eredménynek tudjuk be, hogy az országban először Szegeden az SZTE JGYPK Rajz- és Művészettörténeti Tanszék szervezte meg 2001-ben a '0.' országos művészeti diákköri konferenciát, mivel addig csak a tudomány területén voltak ilyen országos megmérettetések. Ezt követően az Iparművészeti Egyetem felkarolta, és fölvetették az OTDK szekciói közé” – mondta el Aranyi Sándor. Így pedig 2003-ban Budapesten rendezték meg az első művészeti diákköri konferenciát, majd a kiindulási ponton, Szegeden 2005-ben tartották a következőt. A festőművész szerint ez volt az első lépése annak, hogy egyéb tudományterületekkel azonos szín-

ten kezeljék a művészeteket. A következőnek pedig a Művészeti Szakbizottság megalakulását tekinthetjük. Az országban egyedül Miskolcon van még ilyen szakbizottság. Ugyanúgy működik Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia mellett a Széchenyi Művészeti Akadémia is, de sajnos még nincsenek közöttük kötelékek – fejtette ki Aranyi Sándor. Hozzátette, a jövőben próbálják velük is felvenni a kapcsolatot, hogy összehangolják a munkát.

*Aranyi Sándor festőművész, a SZAB Művészeti Szakbizottságának életre hívója és vezetője.
Fotó: A szerző felvétele*

Festészet és zene a SZAB-székházban Mucci Gergő koncertjén.

Több mint mostohatestvér

„A munkabizottságok külön-külön teljesen önállóan dolgoznak, és a saját területeiken szerveznek programokat, amennyi kapacitásuk van rá. A bizottság célja a mi esetünkben az, hogy a kortárs művészeteket testközelbe hozzuk. Ugyanakkor a művészetet a más meglévő tudományterületekkel szeretnénk egy szintre emelni, hiszen az mindig is mostohatestvérnek számított az egyéb tudományterületek mellett, sosem kezelték egyenlően, legyen szó az oktatásról vagy a köztudatról” – mesélte Aranyi Sándor.

Művésztelep-kiállításon Litvániában

Elmondta, nemrégiben egy művésztelep-kiállításon vettek részt Litvániában, pontosabban Prienaiban, ami egy hosszú homoknyelven fekszik. „Gál Lehel, Csányi Róbert, Marosi Kata, Felházi Ágnes festőművészekkel mentünk ki, illetve Seiben Lajos festőművész volt még hivatalos, aki nem tudott sajnos részt venni az eseményen – részletezte Aranyi Sándor. Szintén a többek között az ő nevéhez kötődik Plein Air Nemzeti Alkotótelep tevékenysége. Jövőre lesz a

25. éve, hogy minden évben megszervezi az alkotótelepet. „Több várossal is kapcsolatban állunk, legutóbb például a temesvári festőművészek kiállításán lehetett részt venni Szegeden a SZAB-székházban. Átlagban hozzánk 20 ember látogat el évente a világ különböző tájairól. Megfordultak már itt Argentínától kezdve Európán keresztül Indonéziáig mindenféle nemzet tagjai. Örömmükre nem az első, hogy valaki kedvet kap ehhez, és a saját hazájában is megszervezze, majd pedig visszahívjon minket az ottani művésztelepre. Legelőször ez Törökországban fordult elő, most a legutóbbi pedig a litván kezdeményezés volt. Tulajdonképpen a Penner Nemzeti Alkotótelep lelke a viszonzás” – vázolta.

Ferédi Aneta

A siker titka a felkészültség és a kreatív, laza légkör

Az SZTE-t képviselte a 2014-es ITech Challenge különdíjas csapata

A szegedi egyetemistákból álló BSoD csapata 2014 nyarán ötödik helyet végzett az ITech Challenge országos versenyén. Az élményeikről és a különdíjat érdemelt előadásukról kérdeztük őket.

A szegedi egyetemistákból álló csapat egyedi stílusával lehangszerte a zsűrit.

Kékhálál az SZTE-ről

Az ITech Challenge 2006 óta az informatikushallgatók országos bajnoksága. Legutóbb 2012-ben rendezték meg, idén pedig új koncepcióval indult újra, hiszen már a diplomával rendelkező szakemberek is jelentkezhetnek. A bajnokságon szakértők által kidolgozott IT-esettanulmány feladatok és kvízkérdések megoldásán keresztül ismerkedhetnek meg a jelentkezők az IT-szakemberek munkájával. A 2014-es verseny hatos nagydöntőjébe egy három szegedi egyetemistából álló csapat is bekerült, mely egyedi stílusával lehangszerte a zsűrit, és az ötödik hely mellett egy különdíjjal is gazdagabb lett.

A BSoD (Blue Screen of Death, azaz Kékhálál) csapatát alkotó Deák Péter és Ádám Gergő végzős a TTIK mérnökinformatikus alapszakán, míg Kovács Péter a JGYPK műszaki szakoktató szakán fog végzni. Mindhárman jelentős tapasztalattal rendelkeznek az informatika terén, ám ez volt az első alkalom, hogy közösen vettek részt megmérettetésen. „Én egyszer már szerepeltem ezen a versenyen, igaz, kevesebb sikerrel” – meséli Ádám Gergő. „Az ideji nevezés ötlete mégis Deák Petitől származik, ő kért meg minket a csatlakozásra” – teszi hozzá. A csapatban a szakértelem is többért: Deák Péter és Kovács Péter az üzemeltetéshez ért, míg Ádám Gergő a szoftverfejlesztésben van otthon.

Abban mindhárman egyetértenek, hogy kezdetben nem vették túl zottan komolyan a versenyt. „Eleinte csak a szakmai kihívás motivált

A kreatív, problémamegoldó hozzáállás az SZTE együttes egyik erőssége.

minket, nem pedig a döntőbe jutás. Az online selejtező első két körében esettanulmányi feladatokat kaptunk, amelyeket közösen igyekeztünk megoldani” – emlékszik vissza Ádám Gergő. A selejtező utolsó körében azonban egy bonyolult, többféleképpen értelmezhető feladatot kellett megoldani, amely a csapatok nagy részén kifogott. A BSoD ha nem is tökéletes, de rendkívül kreatív megoldással elég részpontszámot kapott, hogy az addig öt megelőző csapatokat maga mögé utasítva egyedüli szegedi egységként bejusson a Budapesten tartott döntőbe.

Nyitottan az újításra

„A döntőben két feladatunk volt: egyrészt le kellett bonyolítanunk egy vitát egy másik csapattal arról, hogy megéri-e kis cégnél dolgozni. Másrészt pedig a selejtező harmadik felében beadott rendszertervet kellett ismertetni” – jellemezte a végső megmérettetést Ádám Gergő. A zsűriben nem mellesleg jelen volt a versenyt támogató IT Service és Manpower és Red Bull vezetősége is. „Érdekesség, hogy mi voltunk az egyetlenek, akik nem görcsösen mentek oda, és ezért nyitottak voltunk a kommunikációra, az újításra. Ezért is lettünk különdíjasok” – árulta el a sikerük titkát Deák Péter. „Fontos, hogy az ember lazán álljon hozzá a feladathoz, hogy kreatív, problémamegoldó légkör alakulhasson ki a csapaton belül” – jegyezte meg Ádám Gergő annak kapcsán, hogy mit tartanak fontosnak a sikerhez. „Szakmailag oda kell magad tenni, de emellett élvezni kell a versenyt” – tette hozzá Kovács Péter. „Nyitottnak kell lenni a problémamegoldásra, még akkor is, ha a feladat elsőre bonyolult vagy kívül esik az ismereteden” – érvelt Deák Péter.

Tudás és kapcsolatrendszer

Ugyan nem végeztek az első helyen, a három csapattag mégis elégedett az elért eredményével, ugyanis sok hasznos dolgot tanulhattak a verseny alatt. A döntőn a nyitott hozzáállásuknak köszönhetően számtalan kapcsolatot tudtak kialakítani a jelenlévőkkel. A Manpower pedig a különdíj keretében hasznos tanácsokkal és képzéssel látta el őket. Ezek a személyre szabott önéletrajztól kezdve az online teszteken és videókon át az interaktív oktatáson át hozzájárultak ahhoz, hogy hatékonyabban menedzseljék saját magukat, ezt a tudást már most sikeresen tudták kamatoztatni a munkaerőpiacon. „Úgy gondoljuk, hogy a verseny alatt olyan tudásra és kapcsolatrendszerre tettünk szert, ami olyan kapukat nyitott meg, amelyekre addig nem is gondoltuk volna” – hangzott a csapattagok egybehangzó véleménye, akik minden szegedi hallgatónak ajánlják, hogy legalább egyszer vegyenek részt valamilyen egyetemistáknak szóló versenyben, mert helyezéstől függetlenül előnyükre válik.

Őszi Tamás

Lendületben a fiatal kutatók

Hegyi Péter nagy halra horgászik

A „sikeres fiatal kutatók elvándorlásának visszaszorítása, a tehetség-utánpótlás biztosítása, a fiatal kutatók előrelépési lehetőségeinek bővítése, illetve az akadémiai kutatóintézet-hálózat és az egyetemek versenyképességének növelése” a célja a Magyar Tudományos Akadémia Lendület pályázatainak. Az MTA kiválósági programjának nyertesei közül a legutóbbi „lendületest”, Hegyi Péter professzort kérdeztük céljairól.

„Kishitű a diákok többsége” – véli Hegyi Péter kutatóorvos, aki húsz éve foglalkozik a heveny hasnyálmirigy-gyulladás kialakulásának a megismerésével. A Szegedi Tudományegyetem I. számú Belgyógyászati Klinika professzorának célja a hasnyálmirigy-gyulladást a gyógyítható betegségek csoportjába emelni. „De már az is óriási siker lenne, ha a súlyos eseteket a betegség enyhébb formájú típusába fordíthatnánk a Lendület pályázatunk öt éve alatt” – fogalmazott.

Mit tudnak és mit nem a heveny hasnyálmirigy-gyulladásról a kutatók? „Azt már tudjuk, hogy az alkohol és az epesav hogyan váltja ki a hasnyálmirigy-gyulladást. Azt is tudjuk, hogy a betegség nagyon kezdeti szakaszában a sejt elhal.

Ezért döntő jelentőségű, hogy gyors beavatkozással megnöveljük az energia-bevitelt a sejten belülre” – mondta Hegyi Péter. Most a „hogyan?” kérdésre keresik a választ.

A Hegyi Péter által irányított csoport munkamódszere mátrix-jellegű. Az alapkutatás melletti klinikai kutatásuk multicentrikus és nemzetközi. A harmadik elem, az úgynevezett ipari alkalmazás felé vezető gyógyszeres technikai fejlesztés célja, hogy a haldokló sejtet energiával ellátó ATP-molekulát „becsomagolhassák”, és így juttassák a sejten belülre.

Célkitűzéseinek háttéréről is kérdeztük a tehetséges középiskolásokat támogató Szegedi Orvosbiológiai Kutatások Jövőjéért Alapítvány létrehozása és programjai ötletgazdjaként és motorjaként ugyancsak ismert kutatót. Hegyi Péter kifejtette: az iskarendszer, de az egészségügy sem arra ösztönöz, hogy „minél nagyobbát álmodj!”, inkább a kis célok és a rövid távlatok felé terel. Ezzel szemben szerinte az út a fontos, a siker vagy a kudarc lehetősége bármilyen célt is tűzünk ki, előfordulhat. Úgy véli: ha pesszimisták lennénk, akkor is – Szent-Györgyi Albert szavaival élve – „sokkal izgalmasabb nem kifogni egy nagy halat, mint nem kifogni egy kicsit”.

A Lendület program támogatása bátorságot ad Hegyi Péter csoportja környezetének is. Szerinte minden Lendület-nyertes példa arra, hogy nem irreális nagy célokat kitűzni magunk elé.

*Hegyi Péter húsz éve kutatja a heveny hasnyálmirigy-gyulladás kialakulását. Most a megelőzés és kezelés módszereit keresi az MTA Lendület pályázat segítségével.
Fotó: Herner Donát*

MINDEN TIZEDIK

Az MTA Lendület programjának indulásakor, 2009-ben 5, 2010-ben 7, 2011-ben 16 új kutatócsoport kezdte meg működését Magyarországon. Időközben az egyetemek is bekapcsolódhattak a kiválósági programba. 2012. július 1-jétől 37, 2013: 14, 2014-ben 18 kutatócsoport létesült. A jeles fiatal kutatók 10 százaléka Szegeden dolgozik. A 10 szegedi Lendületes fele az MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont, másik fele az SZTE kutatója.

A Szegedi Tudományegyetem első Lendület programon nyertes kutatója a vegyész **Martinek Tamás**, aki 2011 óta „az Alzheimer-kór és egyes daganatok felismeréséhez, illetve gyógyításához vihet közelebb” azzal, hogy „a mesterséges önrendeződő polimereket, az úgynevezett foldamereket vizsgálja. A programozható szerkezetű és a fehérjékhez nagy felzínnel kötődni képes foldamerek jobb megismerése a gyógyszerkutatásban jelenthet új megközelítést és előrelépést” – olvasható az MTA honlapján. A Lendület program 2012. évi fordulójában sikeres, az SZTE nanotechnológia kutatójaként ismert **Kukovecz Ákos** „a fluidumok és a nanorészecskékből álló mezo-, illetve makropórusos hálózatok kölcsönhatását” elemzi „a nagy teljesítőképességű analitikai szenzorok fejlesztése” érdekében, illetve azért, hogy kutatócsoportját „nemzetközileg is elismert, önálló nanotechnológiai műhellyé” fejleszthesse. Az SZTE és az MTA közös Lendület kutatócsoportját 2013-ben szervezhette meg **Berényi Antal**, akinek a „neurofiziológus kutatásai egy új, az epilepsziás rohamok gyakoriságát és időtartamát csökkentő kezelési eljárást alapozhatnak meg”. 2014-ben kapott Lendületet az SZTE kötelékéből a vegyész **Janáky Csaba** „a napenergia kiaknázását” célozza meg azzal, hogy „olyan szervesetlen félvezetőkön és szerves vezető polimereken alapuló, összetett anyagokat vizsgál, amelyekből a szén-dioxid napfény segítségével történő átalakításával közvetlenül állíthatók elő tüzelőanyagok”. Ugyancsak az mta.hu írja: **Hegyi Péter**, a hasnyálmirigy-gyulladást kutató „gasztroenterológus” célja „olyan gyógyszerátadáspontok azonosítása, amelyek révén meggátolható a gyulladás kialakulása, illetve csökkenthető a kórfolyamat súlyossága”.

Ujszászi Anna

Magával ragadta a tudomány

Martyin Zita kutatásait részben saját városa ihlette

Martyin Zita, az SZTE Tehetségpont Kiválósági Lista aranyfokozatú tagja, az SZTE TTIK Földtudományok Doktori Iskola hallgatója, a kar egyetemi tanársegédje vallott tudományos kutatásairól, valamint arról, hogyan lehet helytállni nőként a tudományos pályán.

Három meghatározó tényező befolyásolja egy fiatal, családos kutató nő életét: az, hogy milyen mikrokörnyezetben végzi munkáját, mennyire elfogadók és segítők a munkatársak, milyen családi háttér áll mögötte, illetve a társadalom hogyan fogadja el – véli Széll Márta, az SZTE ÁOK Orvosi Genetikai Intézet vezetője. A 2008-ban a L’Oreal-UNESCO Nőkért és a Tudományért díjjal elismert tudós véleménye szerint segítőkész kollégák, megértő férj és elfogadó társadalom kell a női kutatói lét kiteljesüléséhez. Ezekkel a kérdésekkel szembesül most Martyin Zita is, aki a Szegei Tudományegyetem Földtudományok Doktori Iskola hallgatója, emellett okleveles geográfus, és jelenleg is mesterképzésre jár a Természettudományi és Informatikai Kar földrajz–könyvtárpedagógia tanár szakára. 2014 óta egyetemi tanársegédként oktat is itthon és külföldön egyaránt. A SZTE Tehetségpont Kiválósági Lista aranyfokozatú tagja, az Apáczai Csere János Doktoranduszi Ösztöndíj nyertese. Előadásokat tart, publikál és még egy határon átnyúló nemzetközi projektben is részt vesz szakértőként.

„Ahhoz, hogy elkezdjem a kutatói pályát, erős biztatásra volt szükségem” – árulta el a kutatónő, aki 2011-ben végzett geográfusként az SZTE TTIK-n. Ugyanebben az évben témavezető tanára ösztönzésére részt vett az Országos Tudományos Diákköri Konferencián, ahol második helyezést ért el Turizmusföldrajz

szekcióban. Bár a kutatói munkától távoli szakterületen kezdett el dolgozni, az OTDK-sikere után szintén témavezetői bátorításra PhD-hallgatóként folytatta tanulmányait. „Amikor elkezdtem a PhD-kutatást, onnantól tudtam, hogy jó helyen vagyok. Egyre jobban érdekelt a tudományos munka, a konferenciára járás, a cikkírás. Ez az egész magával ragadott” – mesélte.

Doktoranduszként kutatási témáját részben saját városa, Mórahalom fejlődéséből merítette. A fürdővárosként is ismert település egyike volt azoknak a helységeknek, amelyek alapján a fürdővárosok turisztikai fejlesztésének hatásait

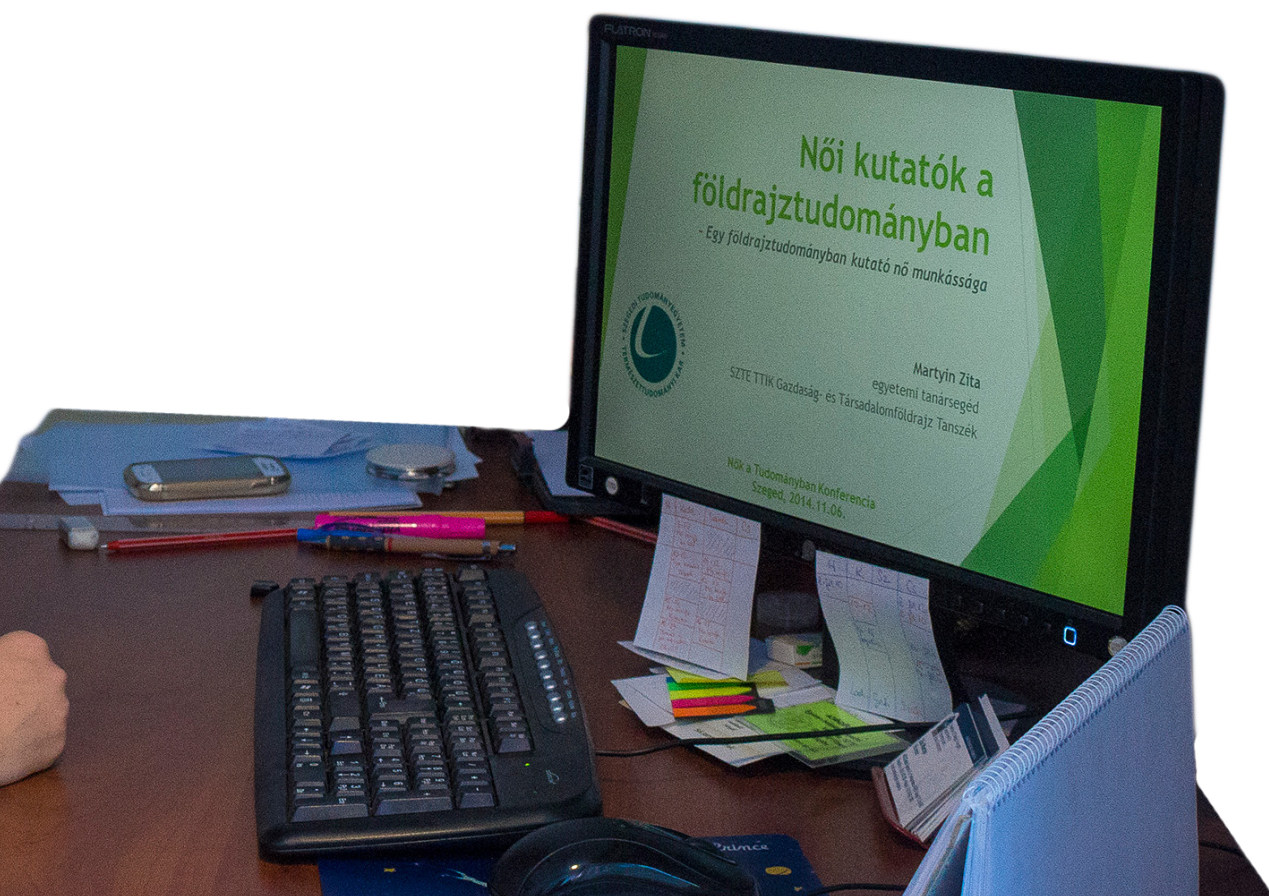
A HÖLGYEK ELŐTT IS NYITOTT A PÁLYA

Nőként a tudományban – 2014-ben az SZTE számos rendezvényén állította középpontba ezt a témát. Összeegyeztethető-e a család és a tudományos munka? Erre a kérdésre keresték a választ neves szegedi kutatók, pályakezdő női kutatók és vállalati képviselők az SZTE Tehetségpont „Nők a tudományban” konferenciáján. Az idei Szent-Györgyi Tanulmányi Versenyen is kiemelt szerepet kapott egy tudós hölgy, Banga Ilona, a Nobel-díjas tudós közvetlen munkatársának tevékenysége. „Girls go geek – Lányokat informatikusnak!” E felhívással várta az érdeklődőket az SZTE TTK Informatikai Tanszékcsoportja 2014 decemberében. Az SZTE „Lányok napja” azt célozta, hogy az érdeklődők kipróbálhassák programozási képességeiket, hiszen: ez nem fiús szakma! A nőket örömmel fogadják minden informatikus csapatban, ráadásul a tudás akár kisgyerek mellett otthon maradvá, gyed idején is mozgósítható.

vizsgálta a helyi gazdasággal és társadalommal összefüggésben. A gyógyturizmus hatásai mellett az egészségturizmus és a turisztika alapú területfejlesztés lehetőségeit is elemzi.

„Nagyon tetszik a felsőoktatás és a kutatói pálya is” – hangsúlyozta, miközben arról beszélt, milyen nagy kihívásként éli meg azt, hogy jelenleg oktatóként dolgozik a Szegedi Tudományegyetemen. „Sok volt egyszerre, ami a vállamra zuhant oktatóként és kutatóként, így nem tudtam megtenni, hogy nem viszem haza a munkát” – mondta, majd hozzátette: segítő és türelmes párja támogatta és támogatja pályafutásában. Nagyon nehéz megtalálni az egyensúlyt, sokszor a munka és a tanulás tölti ki ideje nagyobb részét, de a szünidejét teljesen a családjának és barátainak szenteli. Példaképének tekinti Farsang Andreát, az SZTE Természetföldrajzi és Geoinformatikai Tanszék egyetemi docensét, aki azon túl, hogy kitűnően végzi munkáját, lelkes és ambiciózus, három gyermeket is nevel. „Ha nekem is sikerülne, hogy két-három gyermek mellett is a kutatói pályán maradjak, akkor igazán boldog lennék” – fogalmazta meg céljait.

Hegedűs Bianka

Innováció és a szuperszámítógép

Minden tudományágat motiváló modern számítógépes projekt ért a végéhez

Végéhez érkezett az a nagyszabású informatikai projekt, melyben az SZTE három másik intézménnyel együtt szuperszámítógépekkel közös kutatási infrastruktúrát hozott létre. A tudományos eredményekről Dombi Györgyöt, a projekt szakmai vezetőjét kérdeztük.

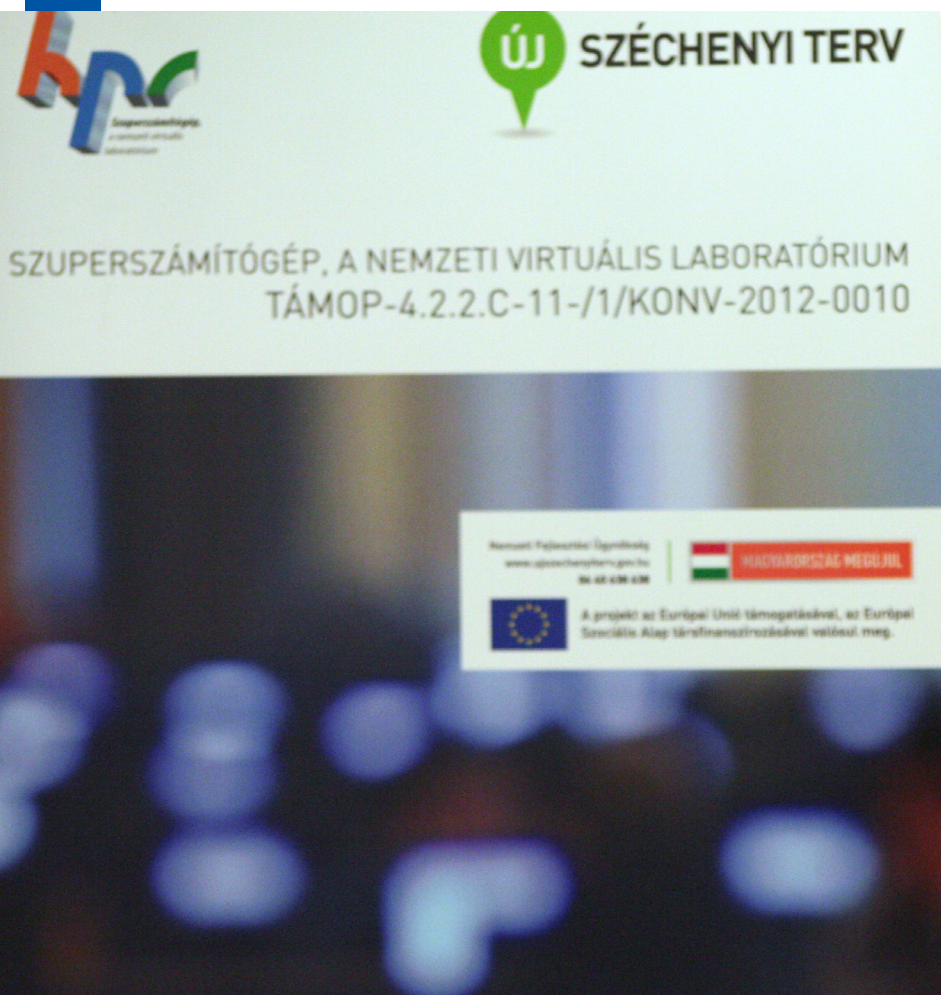
A „Szuperszámítógép, a nemzeti virtuális laboratórium” című projekt legfőbb célkitűzése volt, hogy a három nagy vidéki egyetem (Szegedi Tudományegyetem, Pécsi Tudományegyetem, Debreceni Egyetem) lokális szuperszámítógépes rendszereinek összekapcsolása révén a megújult felsőoktatási kutatási infrastruktúra használhatósága és kihasználtsága a lehető legmagasabb szintre emelkedjen, és a kutatás mind több területén kimagasló eredménnyel hasznosuljon, ezáltal további

jelentős nemzetközi kutatási együttműködési lehetőségekhez jutatva a magyar kutatókat. A 2012. november 1-jén indult és 2014. október 31-én zárult projekt számtalan kutatást segített az SZTE-n a fizikától kezdve az orvostudományon át egészen a bölcsész és jogász munkáig.

Nem hiába csak névben szuper

„A szuperszámítógép több ezer processzort foglal magába, és a tárolókapacitása pedig petabyte-okban mérhető. Ez így több tízezer személyi számítógépnek felel meg” – jellemezte a szuperszámítógép nem mindennapi teljesítményét Dombi György professzor

Három vezető vidéki egyetemet kötött össze a szuperszámítógépes projekt.

Dombi György professzor (középen), a projekt szakmai vezetője szerint a modern technológia szerteágazó kutatásokat segített és segít az SZTE-n.

(SZTE Gyógyszerésztudományi Kar), a projekt szakmai vezetője. „Ez a számtalan processzor ráadásul pontosan tudja, hogy mit csinál a másik, ennek köszönhetően egymás párhuzamos feladatait átveszik, és összesítik. Ez hatalmas mennyiségű adatfeldolgozást tesz lehetővé” – tette hozzá.

A Nemzeti Információs Infrastruktúra és Fejlesztési Intézet jóvoltából mindhárom egyetem rendelkezésére bocsátottak egy szuperszámítógépet, melyet különböző kutatásokra lehetett felhasználni, ráadásul az elért eredményeket a közös hálózat által meg is oszthatták egymással. „A három egyetemi gép és a budapesti központ egyetlen rendszert alkot, ami egy nagy sebességű hálózattal van összekötve. Az így létrejött tudományos adatbázis pedig minden más felsőoktatási intézmény rendelkezésére áll majd Magyarországon” – magyarázta Dombi György.

Előny minden tudományterületnek

A Szegedi Tudományegyetem igen szerteágazó kutatásokra használta a birtokában lévő technológiát. A szuperszámítógép biztosította előnyöket ugyanis nemcsak a természettudomány és az informatika képviselői használták ki, hanem a bölcsészek és jogászok is. A Bölcsészettudományi Karon például a kora újkori magyar szellemi műveltséget feldolgozó dokumentumokat tartalmazó interaktív adatbázist hoztak létre. A szuperszámítógépes munka sarokkövé-

nek azonban mégis az ELI-hez kapcsolódó kutatások számítanak. Elsőrendű cél volt a lézerközpont által gyűjtendő óriási adatmennyiség kezelésének és tárolásának megoldása és a szuperlézer diagnosztikai monitorozásának modellezése.

Távlati tervek

A TÁMOP-4.2.2.C-11/1/KONV-2012-0010 azonosítószámú „Szuperszámítógép, a nemzeti virtuális laboratórium” című projekt a kitűzött céljait maradéktalanul teljesítette, és a lezárulta ellenére a résztvevők számtalan tervvel bírnak. „A számítástechnika rettenetesen gyorsan változik. Már most azon gondolkozunk, hogy milyen lesz a jövő, hogyan tudunk továbblépni, és miként tudunk részt venni a most induló európai közösségi pályázatokban” – mondta Dombi György.

Őszi Támás

Tudomány a fűvészkertben

Védett növények szaporítása az egyetem zöld szigetén

Az utóbbi évtizedekben az egyetemi fűvészkertek tevékenysége jelentősen bővült, a gyűjteménykezelés, a biológiai sokféleség bemutatása és megőrzése, az ismeretterjesztés mellett az oktatást és kutatást is szolgálja. A botanikus kert igazgatóját, Németh Anikót a kertben zajló tudományos kutatómunkáról kérdeztük.

A biológiai sokféleség megőrzése kiemelt cél - árulta el Németh Anikó, az SZTE Fűvészkert igazgatója.

Fotók: Üllei Kovács László

A tartós szegfű szaporítása

A Szegedi Tudományegyetem Fűvészkertjében alap- és alkalmazott kutatásokat végeznek, az alapkutatás a növények szaporodásbiológiájára vonatkozik, az így megszerzett ismereteket aktív természetvédelmi célokra alkalmazzák. A kert általában nemzeti parkok megkeresése révén vesz részt kutatómunkában – mondta el Németh Anikó igazgató. Hozzátette: a 2000-es évek elejétől foglalkoznak a tartós szegfű szaporodásbiológiai vizsgálatával és szaporításával. A tartós szegfű fokozottan védett növényfaj, csak Magyarországon, a Duna-Tisza-közén található meg. „Egy pályázat keretében tizenötezer tar-

tós szegfű egyedet neveltünk magról. Ezeket a Kiskunsági és a Duna-Ipoly Nemzeti Park területén restaurált élőhelyekre telepítettük ki. A kutatás első mozzanataként a növény szaporodásbiológiáját vizsgáltuk meg, majd a terepi maggyűjtést követő felszaporítás után a megfelelő gypfoltokba telepítettük vissza az egyedeket, stabilizálva és növelve ezzel a növényfaj állományát Magyarországon” – fogalmazott a biológus.

Több mint hatezer löszpusztagyepi egyedet szaporítottak

A botanikus kert a Körös-Maros Nemzeti Park megbízásából harminckét löszpusztagyepi növényfaj hasonló jellegű vizsgálatát és szaporítását is elvégezte. „Célunk a Dél-Tiszántúlon ritka, veszélyeztetett löszgyepi növényfajokból álló növényegyüttes kialakítása volt, olyan életképes egyedek visszatelepítése a természetes élőhelyük közelébe, illetve potenciális élőhelyükre, amelyek helyben tovább- szaporodásra képesek, illetve mint ‘anyatövek’ szükség esetén to-

vábbi propagulumforrást biztosítanak” – ismertette Németh Anikó. A növények terepi maggyűjtése és szaporítása után a harminckét növényfajból szaporított több mint hatezer egyed előre megtervezett mintázatban telepítették be a regenerálódás különböző stádiumaiban lévő felhagyott szántóterületekre. A munka utolsó fázisa, amely akár több évet is igénybe vehet, a kitelepítés után a növények túlélésének monitorozása, vagyis annak vizsgálata, hogy a betelepített parlagok hogyan tudnak regenerálódni, milyen a kitelepített növények megszórása, illetve, hogy a leromlott állapotú gyepek képes-e közel ősállapottá visszaalakulni – tette hozzá. Kiemelte: az eredmények alapján a kitelepítés nagyon sikeresnek mondható, a legtöbb faj egyedeit életerős, sokszor már virágzó állapotban találták, fajonként a növények 80-100 százaléka élt túl. A talajfelszín közelében kúszó és a karcsúbb, szálas növekedésű növények túlélése volt gyengébb, 50-70 százalékos.

Környezettudatos szemléletmód kialakítása

Az egyetem zöld szigetének munkatársai a meglévő gyűjtemények gyarapítása mellett nagy hangsúlyt fektetnek a biológiai sokféleség megőrzésére is, hozzájárulnak a védett növények génállományának megőrzéséhez. A botanikus kertben szaporító fénykamrárt használnak a magok csíráztatására és a szaporításra, majd a növényeket a szaporítóládákból kitűzdelik. Többnyire már szabad ég alatt cserepekben nevelik az egyedeket, majd ősszel vagy tavasszal kitelepítik a természetbe – tudtuk meg. Az igazgató rámutatott arra is, hogy a kutatótevékenység a munkaidő csak egy részét töltheti ki, ugyanis a munkatársak a gyűjtemények megtervezésében, azok fenntartásában, környezeti nevelési

programokban is részt vesznek. A fűvészkert mint egyetemi egység elsősorban az egyetemi oktatást és kutatást szolgálja. Igen fontos tevékenység azonban a környezettudatos szemléletmód kialakítására szolgáló közoktatás és ismeretterjesztés. Ezt szolgálják az óvodásoknak, általános és középiskolásoknak szervezett természetismereti foglalkozások, a tanórán kívüli foglalkozások, a hétvégi családi programok és az eseti kiállítások is. Az újszegedi kert mindemellett könnyen elérhető kirándulóhely is, ahol a látogatók megismerkedhetnek a hazai és távoli tájak sokszínű növényvilágával.

Gajzer Erzsébet

Tiszta vizet!

Bolyai-ösztöndíjat kapott az SZTE MK kutatója, László Zsuzsanna

AZ SZTE Mérnök Kar Folyamatmérnöki Intézetében dolgozik László Zsuzsanna, kutatási témája a nagyhatékonyságú oxidációs eljárások alkalmazása a vízkezelésben. A cél olyan tisztítási eljárások kidolgozása, amelyek alkalmasak lehetnek a mezőgazdasági, élelmiszer-ipari szennyvizek, valamint a már felhasznált geotermikus vizek kezelésére.

László Zsuzsanna kémia-fizika szakon diplomázott, ezt követően környezetvédelmet tanult. Doktorandushallgatóként a nagy hatékonyságú oxidációs eljárásokkal foglalkozott, majd a Folyamatmérnöki Intézetbe került.

Nemrég Bolyai-ösztöndíjjal ismerték el munkáját.

Eltávolítani a szennyező anyagokat

A kutatási területe az úgynevezett nagy hatékonyságú oxidációs eljárások, például az ózonos kezelés, az ultrabolyafénnyel vagy heterogén fotokatalizátorok alkalmazásával történő vízkezelés. „Ennek az előnyeit próbáljuk alkalmazni a membránszűrésben a víz- és szennyvíztisztítás során, de nagyon széles alkalmazási lehetőségei vannak az élelmiszeriparban is. Az én szűkebb területem, hogy a kettő kombinációjával hogyan lehet hatékonyabban, olcsóbban jobb minőségű vizet előállítani akár szennyvízből. Az ösztöndíj időtartamára szűkebb kutatási témám a módszer az élelmiszer-ipari, illetve az agrárterületen való alkalmazhatósága elsősorban élelmiszer-ipari szennyvizek vagy a mezőgazdasági termelés során keletkező szennyvizek tisztítására” – tudtuk meg.

A kutatónő elmagyarázta azt is, hogy miért hatékonyabb ez a módszer. Az egyik ok az oxidációs eljárások előnye. Nagyon sok olyan szennyezőanyag jut ugyanis a vizekbe, ami hagyományos eljárásokkal nem távolítható el hatékonyan, például gyógyszer-maradványok, toxikus anyagok és növényvédőszer-maradványok. A szegedi kutatók alkalmazott eljárások képesek lehetnek ezeket teljesen lebontani, eltüntetni a környezetből.

*László Zsuzsanna nemcsak új tisztítási eljárások kidolgozására törekszik, hanem a jelenségek hátterét is vizsgálja.
Fotók: Edelmayer Zsolt*

Költséghatékonyabb eljárás

„Másképp ezeknek az eljárásoknak vannak olyan jellemzőik, amelyekkel hatékonyabb lehet tenni magát a membránszűrést is. A membránszűrés folyamatosan fejlődő, egyre olcsóbbá váló technológia. Korábban hátránya és akadálya volt az alkalmazásának például a membránok gyors elhasználódása, eltömődése a szennyező anyagok miatt. Az előzetes oxidációs eljárásokkal való kezeléssel ezt csökkenteni lehet, növekszik a membránok élettartama, mindez pedig hozzájárul az eljárás költséghatékonyabbá válásához” – szögezte le.

A mezőgazdasági eredetű szennyezések eltávolítása mellett a másik vizsgált terület a geotermikus energia felhasználása során keletkező hulladék termálvizek kezelése. Ezek szennyezettek lehetnek kőolajszármazékokkal vagy más toxikus vegyületekkel, például fenollal. A használt termálvizek nem szennyezhetik a természetes vizeket, a visszasajtolás nem működik mindenütt, és sokszor nem is lehet megoldani gazdaságosan. László Zsuzsanna úgy véli: idővel jobb hatékonysági tisztítási eljárást tudnak ajánlani, mint ami most esetleg rendelkezésre áll.

A fizikai-kémiai háttér nyomában

Az általuk alkalmazott eljárásnak két része van. „Az első része, amikor valamilyen oxidálószerrel kezeljük a vizet vagy szennyvizet, aminek a hatására a tulajdonságai olyan módon változnak meg, hogy

utána a szűrés során kedvezőbb eredményeket kapjunk. Az a cél, hogy a víz, ami a szűrőn kijön, lehetőleg olyan tiszta legyen, hogy az élővízbe lehessen engedni. A szűrés után visszamaradt maradék biológiai bonthatósága nő, így összességében nem marad olyan szennyező anyag, amit nem tudunk kezelni, és nem tudunk a környezetből eltüntetni” – ismertette.

László Zsuzsanna rámutatott arra: a kutatásnak nem feltétlenül egy új eljárás kidolgozása a célja. Arra is kíváncsi, hogy pontosan mi a fizikai-kémiai hátterük a lejátszódó jelenségeknek. Ezeket megpróbálják egzakt módon leírni, megmagyarázni, és annak segítségével más területekre is kiterjeszteni a módszereket. „A kutatómunkának soha nincs vége, mindig vannak újabb és újabb ismeretek, mérési módszerek, amelyekkel még egy kicsit pontosabb lehet tenni az eredményeket, és mindig adódnak újabb megoldandó feladatok és problémák” – fogalmazott.

Nyemcsok Éva Eső

Legyőzni a stroke-ot

Patkányagyszeleteket vizsgál a Sófi-ösztöndíjas hallgató

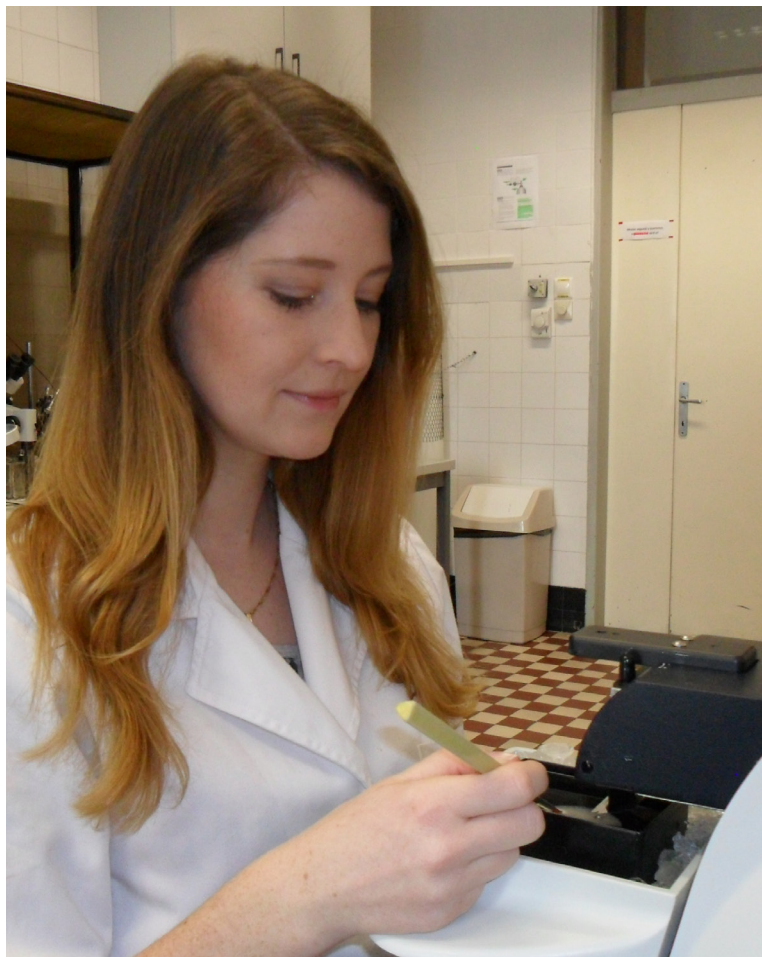
A Sófi József a Szegedi Tehetségekért Alapítvány ösztöndíjában részesült 2014-ben Kocsis Kitti, a Szegedi Tudományegyetem Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék doktoranduszhallgatója. A fiatal biológus patkányagyszeletek vizsgálatából következtet arra, milyen módon lehet enyhíteni egy napjainkban még meg nem oldott problémát, az iszkémiás stroke következményeit.

Az SZTE Természettudományi és Informatikai Kar Élettani, Szervezettani és Idegtudományi Tanszék 414-es laborjában alapvetően az iszkémiát és az ezzel kapcsolatos, idegsejtek védelmét célzó neuroprotektív lehetőségeket kutatják. A laborban Kocsis Kitti az iszkémiás stroke modellezéséhez műtéti technikákat alkalmaz patkányokon. „Az állaton végzett eljárás során az agyat vérrel ellátó két fontosabb eret lezörítom, ezáltal jelentősen lecsökken a vérellátás. Ennek az érlemezéséhez hasonló állapotnak a következtében nem jut elég vérhez az agy, nem kap elegendő oxigént és tápanyagot, így funkcionális károsodások lépnek fel, mely idegsejtpusztulásban jelenik meg” – magyarázta a doktorandusz. Az emberi szervezetre nézve ennek az állapotnak a stroke súlyosságától függően bénulás, idegi károsodások, a motoros és kognitív funkciók romlása vagy akár halál is lehet a következménye – tette hozzá.

Mire képes az acetil-L-karnitin?

Az ösztöndíjas hallgató kutatásaival ezeket a lehetséges következményeket próbálja kivédeni. Az állatokon végzett, iszkémiát előidéző műtét után az esetleges védőhatást kifejtő acetil-L-karnitin hatóanyaggal kezeli a rágszálakat. A kezelési idő leteltét követően az altatás után a patkánykopo-

nyát feltárja, és a vizsgálni kívánt agyi struktúrából szeleteket készít. Speciális eszközökkel és műszerekkel ezeken az agyszeleteken vizsgálja a kialakult változásokat, azt, hogy az oxigén- és glükózhányos állapot következtében kialakuló idegi sérüléseket az acetil-L-karnitin hatóanyag képes-e kivédeni. Az iszkémiás állapotban ugyanis a sejtek energiametabolizmusa borul fel, az acetil-L-karnitin pedig az idegsejtek energetikáját állítja helyre, fokozza azok normál működését. „Napjainkban nagy problémát okoz, hogy a stroke-kal kap-

Vajda Júlia operaénekes és Szabó Gábor rektor adta át a Söfi-különdíjat Kocsis Kítnak. Fotó: Edelmayer Zsolt

csolatban nincs megfelelő gyógymód a klinikumban, ezért is fontos, hogy olyan módszereket fejlesszünk ki, melyek alternatív megoldást jelenthetnek” – hangsúlyozta Kocsis Kitti.

Hatásosnak bizonyul a hatóanyag

A biológushallgató különböző protokollokban vizsgálta a kezelés hatását. Előkezelésként 5 napig alkalmazta az acetil-L-karnitint az állatoknál, és ezután történt csak meg az iszkémiás állapotot előidéző műtét. Egy másik vizsgálat során az iszkémiás eseményt követően végezte el a hatóanyagot. „Az előkezelésben sokkal hatásosabb volt a hatóanyag, ami endogén módon is jelen van a szervezetben, főként a májban folyik karnitinszintézis. Mivel a szervezetben is megtalálható anyagról van szó, nem kell mellékhatásra számítani magasabb dózis alkalmazása esetén sem” – magyarázta. Hozzátette: a karnitinek bizonyos százalékát teszi ki az acetil-L-karnitin, karnitinekhez húsból és tejtermékekből is hozzájuthat szervezetünk. A doktorandusz kutatási eredményeit hazai és nemzetközi folyóiratokban publikálta, magyarországi és külföldi konferenciákon mutatta be.

Más modellen is teszteli

Az ösztöndíjas hallgató célja, hogy doktori disszertációjához vizsgálataiból egy teljes anyag szülessen, ezért más modellen is vizsgálja

az acetil-L-karnitin hatását. Ebben az eljárásban nincs szükség műteti technikára, hanem egészséges állatokból készítik az agyszeleteket – tudtuk meg. Megfelelő összetételű, mesterséges agy-gerincvelő folyadékot oxigénnel buborékolgatva életben tartják az állat agyszeletét, majd a perfúziós folyadék cseréjével váltják ki az iszkémiás állapotot. „Mivel a lecserélt folyadékban nincs tápanyag és oxigén, teljes agyi iszkémiát tudnak előidézni, majd műszerek segítségével az elektromos jelenségeket vizsgálni” – magyarázta a biológushallgató. Kiemelte: az acetil-L-karnitin alkalmazása azért is jelentős, mert nem testidegen anyagról van szó, így akár a későbbiekben az is elképzelhető, hogy a veszélyeztetett korosztály (mint például az idősök) táplálék-kiegészítő formájában juttassák be a szervezetbe, ezzel is csökkentve a stroke kialakulásának veszélyét.

Gajzer Erzsébet

Készül a második egyetemtörténeti kötet

Közösen tárják fel a forrásokat a szegedi és a kolozsvári történészek

Megkezdődött az egyetemtörténeti monográfia második kötetének előkészítése: az SZTE elődjének 1872 és 1921 közötti történetét feldolgozó könyv a tervek szerint 1921-re, az első szegedi tanévnyitó századik évfordulójára jelenne meg.

Az egyetemtörténeti monográfia első kötete Szögi László és Varga Júlia egyetemtörténészek tollából jelent meg, és az 1581-es Báthory István-féle, valamint az 1872-es Ferenc József-féle kolozsvári intézményalapítás közötti időszakot dolgozta fel. Időközben megkezdődött a második kötet előkészítése is – árulta el magazinunknak Vajda Tamás, az SZTE Szaklevéltár vezetője, az SZTE Egyetemtörténeti Bizottság titkára.

„Jelenleg a források feltárása, összegyűjtése zajlik. A bölcsész-, a természettudományi és a jogi kar, valamint a rektori hivatal iratanyagának nagy részét Kolozsváron, a Kolozs Megyei Állami Levéltárban őrzik, az orvoskar dokumentumait pedig

Marosvásárhelyen, a Maros Megyei Állami Levéltárban. Ezek mellett természetesen még rengeteg levéltár anyagát és könyvtár kéziratát kell átnéznünk, például a Babes-Bolyai Tudományegyetem központi könyvtárát. Szerencsére Szegeden is sok hasznos információ elérhető az SZTE Klebelsberg Könyvtárban: hiánytalanul megvannak többek között az 1872 és 1919 közötti tanrendek és egyetemi évkönyvek, melyek hallgatói létszámokat és ünnepi rektori beszédeket is közölnek. Kézirati, levéltári források is rendelkezésünkre állnak, ebből a szempontból rendkívül értékes Márki Sándor professzor, az egykori rektor 1925-ben megvásárolt könyvtára” – részletezte. Vajda Tamástól megtudtuk: a szegedi szakemberek háromszor egy hetet töltöttek már el odakint, ezalatt 32 600 fényképet készítettek a különböző dokumentumokról, ami egyébiránt még csak töredéke annak, amit az új szintézis elkészítéséhez az egyetemtörténeti kutatás számára hozzáférhetővé kell majd tenni. „Ebben a korszakban egyrészt már rengeteg a forrás, másrészt rendkívül sokszínű hallgatói élettel és nagyszerű tudományos eredményekkel büszkélkedhet 1872 után az SZTE jogelődje, a kolozsvári universitas. A mi munkánk most egyebek mellett a hallgatói nyilvántartások (személyes adatok, felvett kurzusok, ösztöndíjak, tandíjkezdmények stb.) és a kari tanácsi jegyzőkönyvek összegyűjtése, befényképezése. Fotódokumentációt készítettünk már Márki Sándor Gyulán őrzött, 6-7000 oldalas naplójának az első világháborút érintő részéről, persze az egyetemtörténeti kutatásba az 1892-es kinevezésétől az 1923/24-es nyugdíjazásáig terjedő teljes anyagot be kell vonni” – mondta el. Hozzátette: a kutatások eredményeit konferenciákon és kiállításon csillantják meg – ilyen volt az a rendezvény, amit 2014. novem-

Vajda Tamás, az SZTE Egyetemtörténeti Bizottság titkára munkatársaival már több mint 30 ezer kortörténeti dokumentumot fotózott le Kolozsváron és Marosvásárhelyen. Fotó: Herner Donát

A kolozsvári egyetem első világháborús örökségének ápolása a szegedi universitas feladata, ennek jegyében rendeztek kiállítást a TIK-ben. Fotó: Varga Kristóf

TUDÁSTÁR

Egy TÁMOP-pályázat keretében az SZTE nyolc kötetet ad ki a közeljövőben a szegedi egyetem múltjáról és jelenéről. Ezek közül három a Nobel-díjas Szent-Györgyi Albert életművét, szellemi hatását dolgozza fel, négy a jelenleg művelt vezető tudományterületeket mutatja be, a nyolcadik pedig egy egyetemtörténeti képeskönyv 542 fotóval a kolozsvári és a szegedi universitas közös történelméből.

berben a TIK-ben tartottak a kolozsvári egyetem első világháborús éveiről az egyetem különféle gyűjteményei, a könyvtár és a levéltár kollégáinak szoros együttműködésében. Emellett Vajda Tamás vezetésével harmadik éve hirdetnek meg egyetemtörténeti kurzust az SZTE BTK-n.

Az SZTE Egyetemtörténeti Bizottság titkára kiemelte: a tervek szerint a második kötetnek az lesz a különlegessége, hogy közösen készítik el a szegedi és a kolozsvári történészek. Az együttműködés elmélyülését jelzi, hogy a 2014. novemberi szegedi kiállításon és konferencián Nagy László, a Babes-Bolyai Tudományegyetem egyik magyar rektorhelyettese is részt vett, és Kolozsváron is felállították már az

egyetemtörténeti bizottságot, melynek magyar vezetőjével, Rüszt-Fogarasi Enikővel előrehaladott tárgyalások folynak a kutatási kooperáció intézményesítéséről. Felmerült például az átoktatás lehetősége az egyetemtörténeti kurzusokon, illetve a kolozsvári hallgatók bevonása az egyszerűbb, automatizálható befényképezési folyamatokba. „Sok szempontból hatalmas jelentőségű ez a munka. A kolozsvári egyetemnek vannak olyan korszakai, melyek csak ott kutathatók, és egyetlen más hazai egyetemen sem, mert például a budapesti universitas 1918 előtti hallgatói nyilvántartása 1956-ban megsemmisült” – árulta el Vajda Tamás.

A második kötet az SZTE Egyetemtörténeti Bizottság tervei szerint 1921 őszére, az első szegedi egyetemi tanévnyitó századik évfordulójára készül el.

Antér M. Lajos

